

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของโลกส่งผลต่อการเกิดสาธารณภัยหรือภัยพิบัติซึ่งมีความถี่ในการเกิดขึ้นสูงและทวีความรุนแรงมากขึ้นหลากหลายรูปแบบนั้นก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของทางราชการ ตลอดจนสภาพแวดล้อมในประเทศและในแต่ละปีมูลค่าความเสียหายจากสาธารณภัยมีมากขึ้นตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 มาตรา 11 กำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานกลางของภาครัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระดับประเทศ ประกอบกับทุกส่วนราชการต้องใช้แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 เป็นแผนแม่บทในการจัดการสาธารณภัย เป็นกรอบในการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องนับตั้งแต่หน่วยงานระดับชาติลงมาสู่ระดับภาคประชาชน เพื่อให้สามารถนำแผนแม่บทดังกล่าวมาปรับสู่แผนปฏิบัติการในระดับพื้นที่ได้ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2560, หน้า 202)

การเพิ่มขีดสมรรถนะของการมีส่วนร่วมของประชาชนกับประสิทธิผลการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงถือเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญในการบริหารจัดการความเสี่ยงสาธารณภัยตามแนวทางของแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 ที่ให้ความสำคัญในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Management : DRM) ได้แก่ การป้องกัน (Prevention) การลดผลกระทบ (Mitigation) และการเตรียมความพร้อม (Perparedness) ควบคู่กับการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management) ได้แก่ การเผชิญเหตุ (Response) และการบรรเทาทุกข์ (Relief) รวมถึงการฟื้นฟู (Recovery) ได้แก่ การฟื้นฟูสภาพและการซ่อมสร้าง (Rehabilitation and Reconstruction) การสร้างให้ดีกว่าเดิมและปลอดภัยกว่าเดิม (Build Back Better and Safer) (ทแกลั้ว นุศวีรวิธ, 2560, หน้า 1)

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงกำหนดแนวทางการบริหารจัดการสาธารณภัยโดยเฉพาะแนวทางก่อนเกิดภัย มุ่งเน้นให้เป็นแนวทางที่ทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสาธารณภัยด้วยตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เป็นอาสาสมัครที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2522 เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยสนับสนุนภาครัฐในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ภายใต้อุดมการณ์ “เมตตา กล้าหาญ” โดยมีภารกิจด้านการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ การปฏิบัติการเผชิญเหตุ อพยพประชาชนให้ความช่วยเหลือ และบรรเทาทุกข์แก่ประชาชนผู้ประสบภัย ซึ่งได้มุ่งเพิ่มขีดความสามารถให้ อปพร. มีศักยภาพในการจัดการภัยพิบัติเฉพาะด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงพัฒนา อปพร. ให้เป็นต้นแบบเครือข่ายอาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศที่ปฏิบัติงานได้ครอบคลุมทุกประเภทภัย ทุกภารกิจ และทุกมิติของการจัดการสาธารณภัย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2560, หน้า 202)

เหตุนี้รัฐบาลโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงเล็งเห็นและให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมในการรับมือสาธารณภัยที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมความเสี่ยงภัยและสั่งการให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ปรับกลไกการจัดการสาธารณภัย โดยนำเสนอมodel การจัดการสาธารณภัย : ปภ. 4.0 (พ.ศ. 2560-2579) เพื่อจัดการสาธารณภัยที่ยั่งยืน เสริมสร้างศักยภาพเครือข่ายให้มีภูมิคุ้มกันจากสาธารณภัยทุกระดับ ส่งเสริมให้ชุมชนในพื้นที่เสี่ยงภัยมีขีดความสามารถในการจัดการภัยพิบัติ ผลักดันองค์การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สร้างเครือข่ายป้องกันภัยในพื้นที่ พัฒนางานอาสาสมัครป้องกันภัยให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการรองรับกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีของโลกยุคดิจิทัล มุ่งจัดการสาธารณภัยอย่างยั่งยืนเน้นการประสานพลัง “พลังประชารัฐ” เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการสาธารณภัยเชิงรุก ที่ครอบคลุมและเชื่อมโยงทุกมิติ พร้อมน้อมนำแนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นรากฐานในการพัฒนางานด้านการจัดการสาธารณภัยได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน (มติชนสุดสัปดาห์, ฉบับที่ 1893, 2559, หน้า 115)

ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร เป็นราชการบริหารส่วนกลาง สังกัดกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ตั้งขึ้นตาม

พระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 เพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติภารกิจที่เคยซ้ำซ้อนอยู่ในหน่วยงานอื่น ๆ ให้เป็นระบบ โดยมีภารกิจในการอำนวยความสะดวกให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยและพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่สนับสนุนและปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือผู้ประสบภัย และฟื้นฟูสภาพพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย ให้ความรู้ และคำแนะนำ ตลอดจนติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนและจัดให้มีการฝึกอบรมซ่อมแผนป้องกันสาธารณภัยบริหารจัดการกิจการอาสาสมัคร เพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย (http://122.155.1.141/inner.dpmrc7-3.105/about/menu_2144/ สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2561)

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) ปี พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มีการปรับปรุงระบบการบริหารราชการแผ่นดินของส่วนราชการต่าง ๆ ให้เป็นระบบ และมีการก่อตั้งหน่วยงานขึ้นมาใหม่ให้เป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติภารกิจที่เคยซ้ำซ้อนอยู่ในหน่วยงานอื่น ๆ ให้เป็นระบบในการดำเนินงานเพื่อประโยชน์ของประชาชน และประเทศชาติเป็นหลัก ทั้งยังเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้รวดเร็วยิ่งขึ้นในส่วนของกระทรวงมหาดไทย ได้มีหน่วยงานที่กำเนิดขึ้นใหม่ในการบริหารจัดการด้านสาธารณภัย คือ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยมีภารกิจหน้าที่ในการจัดทำแผนแม่บทวางมาตรการ ส่งเสริมสนับสนุนการป้องกัน บรรเทา และฟื้นฟูสภาพพื้นที่หลังเกิดสาธารณภัย มีการกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัย สร้างระบบป้องกัน เตือนภัย ฟื้นฟูหลังเกิดภัยและการติดตามประเมินผล เพื่อเป็นหลักประกันด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประกอบด้วยบุคลากรที่ถ่ายโอนมาจาก 5 หน่วยงาน คือ กรมการเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) กองป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมการปกครอง สำนักงานคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กองสงเคราะห์ผู้ประสบภัย กรมประชาสัมพันธ์ และกรมการพัฒนาชุมชน (งานบริการด้านช่างพื้นฐาน) รวมเป็นหนึ่งเดียว เพื่อการปฏิบัติงานป้องกัน บรรเทา และฟื้นฟู ด้วยระบบการบริหารจัดการสาธารณภัย ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการลดความสูญเสียที่เกิดจากสาธารณภัยทุกประเภท อย่างเป็นรูปธรรมเมื่อมีการปฏิรูประบบราชการในปี พ.ศ. 2545 ศูนย์ป้องกันและบรรเทา

สาธารณสุข เขต 7 สกลนคร เดิมตั้งอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้ชื่อว่า ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 อุบลราชธานี มีจังหวัดในเขตความรับผิดชอบ รวม 7 จังหวัด ประกอบไปด้วย จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดยโสธร และจังหวัดอำนาจเจริญ ก่อนจะย้ายกลับมาตั้งอยู่ที่จังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2547 บนเนื้อที่ 72 ไร่ 2 งาน 24 ตารางวา ณ เลขที่ 306 ถนน ไชยติย ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร มีจังหวัดในเขตรับผิดชอบ 3 จังหวัด คือ จังหวัดสกลนคร จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร ในปัจจุบัน (http://122.155.1.141/inner.dpmrc7-3.105/about/menu_2144/ สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2561)

เทศบาลตำบลจันทอน อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร และพื้นที่อาณาเขตของเทศบาลตำบลจันทอนอยู่ติดกับที่ตั้งของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร มีหน้าที่กำกับดูแลเกี่ยวกับงบประมาณป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตพื้นที่รับผิดชอบโดยตรง มีบทบาทหน้าที่และภารกิจหลักในการ “บำบัดทุกข์บำรุงสุข” แก่ประชาชนในพื้นที่โดยตรง จึงถือเป็นหน้าที่หลักในการป้องกันช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างรีบด่วน และเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนผู้ประสบภัยมากที่สุด แต่ที่ผ่านมากการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบล มักจะประสบปัญหาหลาย ๆ อย่าง เช่น การเตรียมการป้องกัน การฝึกอบรมราษฎร การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เครื่องไม้เครื่องมือ การระดมกำลังช่วยเหลือขณะเกิดภัย การอพยพราษฎรจากจุดเกิดภัย ตลอดจนจนถึงการฟื้นฟูบูรณะหลังภัยสงบ เป็นต้น นอกจากนี้เทศบาลตำบลจันทอนได้จัดตั้งศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนขึ้น เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแล้วยังปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับด้านการบริการประชาชนอีกด้วย เช่น การปฏิบัติหน้าที่ในงานฌาปนกิจศพ การปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในงานประเพณีต่าง ๆ งานประจำปีของจังหวัดที่ได้รับการร้องขอ งานบริการประชาชนประจำจุดตรวจในช่วงเทศกาลปีใหม่ เทศกาลสงกรานต์ เป็นต้น ซึ่งได้สร้างความประทับใจแก่ประชาชนทั่วไปและประชาชนที่พบกับภัยพิบัติได้เข้ามาให้การช่วยเหลืออย่างเต็มใจ แต่ยังมีปัญหาเนื่องจากข้อจำกัดด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนขาดความรู้ ความชำนาญ และอัตรากำลังในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อุปกรณ์ในการช่วยเหลือยังไม่เพียงพอและ

ไม่ทันสมัย และที่สำคัญคือยังขาดงบประมาณสนับสนุนโดยกระทรวงมหาดไทย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร จึงเห็นว่าการบริหารจัดการงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นเรื่องที่สำคัญที่จะทำให้การพัฒนาชุมชนเกิดประสิทธิผล สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างทั่วถึงและสามารถบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษา “การมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร” โดยได้เลือกประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจันทอน อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อนำข้อสังเกตที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์ต่อตนเอง องค์กรและประชาชน สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาระบบการบริหารจัดการในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มีความเหมาะสมและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

คำถามของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนและประสิทธิผลการดำเนินงานด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามของการวิจัยไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนและประสิทธิผลการดำเนินงานด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร อยู่ในระดับใด
2. ประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร แตกต่างกันตามคุณลักษณะส่วนบุคคลหรือไม่
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร หรือไม่

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและประสิทธิผลการดำเนินงาน ด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนและประสิทธิผลการดำเนินงาน ด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร แตกต่างกันตามคุณลักษณะส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและประสิทธิผลการดำเนินงาน ด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร แตกต่างกันตามคุณลักษณะส่วนบุคคล
2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนและประสิทธิผลการดำเนินงานด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร แตกต่างกันตามคุณลักษณะส่วนบุคคล
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและประสิทธิผลการดำเนินงาน ด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร
2. ทราบถึงระดับประสิทธิผลการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของ ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร ตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

3. ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและประสิทธิผลการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เนื้อหาการวิจัย

1.1 การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและประสิทธิผลการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยกิจการอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน, 2553, หน้า 8)

1. ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
2. ด้านรักษาความสงบเรียบร้อย
3. ด้านการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย
4. ด้านปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจิวต์อน อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำนวน 3,816 คน (สำนักบริหารการทะเบียนอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ข้อมูล ณ วันที่ 12 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2560)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจิวต์อน อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำนวน 363 คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1981 อ้างถึงใน วาโร เฟ็งสวัสดี, 2553, หน้า 41) นำมาสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (Propotional Sampling) จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 362.04 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

3.1.1 เพศ

- 3.1.2 อายุ
- 3.1.3 ระดับการศึกษา
- 3.1.4 อาชีพ
- 3.1.5 รายได้

3.2 การมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่

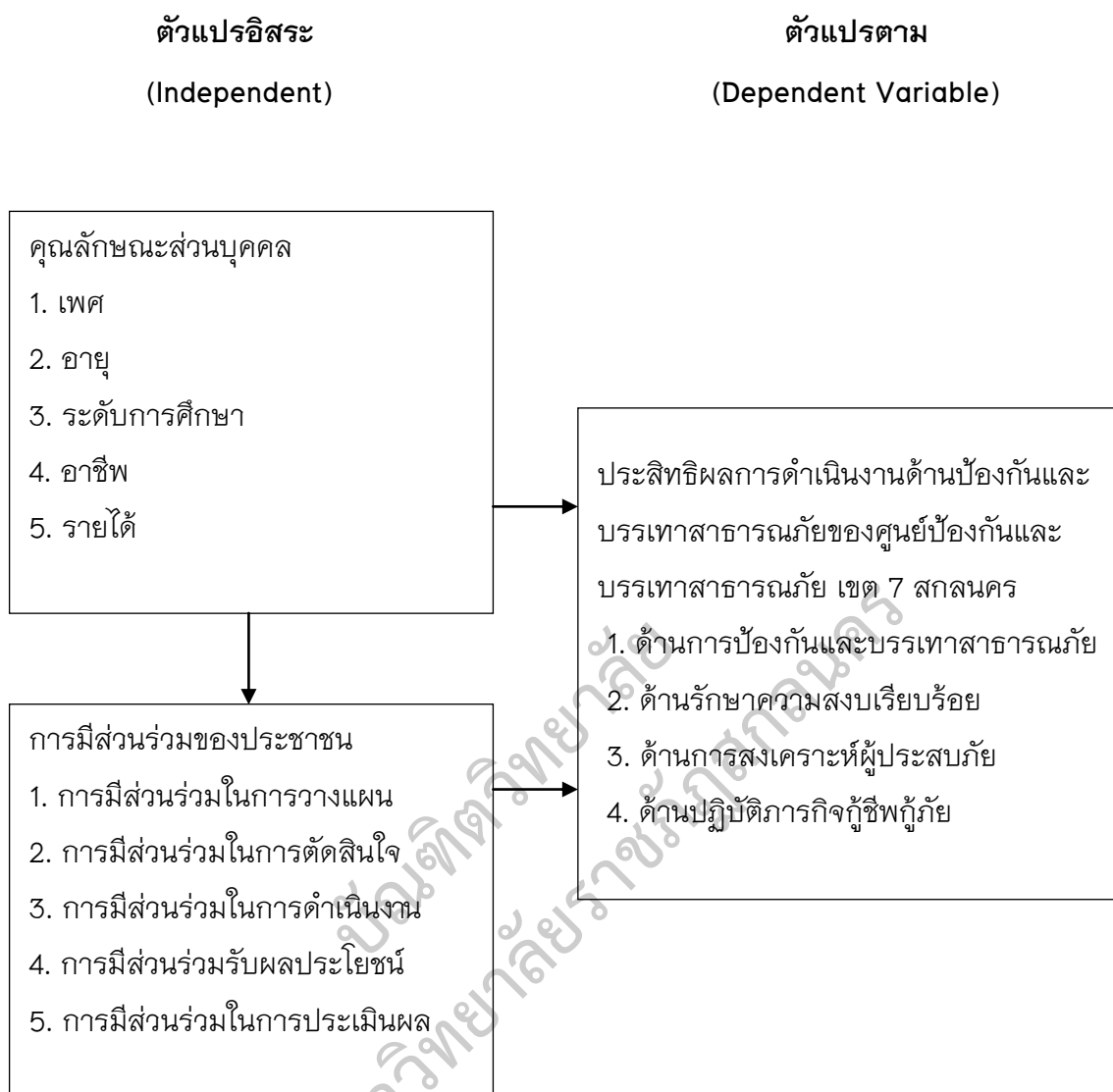
- 3.2.1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน
- 3.2.2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 3.2.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- 3.2.4 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์
- 3.2.5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

3.3 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยกิจการอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2553

1. ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
2. ด้านรักษาความสงบเรียบร้อย
3. ด้านการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย
4. ด้านปฏิบัติภารกิจกู้ชีพกู้ภัย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษา “การมีส่วนร่วมของประชาชนและประสิทธิผลการดำเนินงานด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร” ผู้วิจัยได้นำระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2553 เกี่ยวกับการจัดตั้ง อปพร. ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 2) ด้านรักษาความสงบเรียบร้อย 3) ด้านการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย 4) ด้านปฏิบัติภารกิจกู้ชีพกู้ภัย (ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยกิจการอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2553, หน้า 8) จากความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ (Independent Variables) กับตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังกล่าวสามารถแสดงเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ได้เลือกศึกษากับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจันทวน อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1.1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมประชุมวางแผน พิจารณาปัญหา จัดลำดับความสำคัญ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร

1.2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพิจารณากำหนดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ

1.3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามขั้นตอนของกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ

1.4 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ หมายถึง การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของกิจกรรมหรือโครงการที่ได้จัดทำขึ้น

1.5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตาม และร่วมประเมินผลของการบริหารงานของศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 7 สกลนคร ในด้านต่าง ๆ หลังจากที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว

2. ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการทำงานร่วมกันโดยใช้ทรัพยากรในองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้ได้ผลงานหรือผลผลิตตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรโดยเน้นการเปรียบเทียบระหว่างผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงกับผลงานที่คาดหวังไว้ ซึ่งในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้กำหนดให้ประสิทธิภาพในการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มี 4 ด้าน ประกอบด้วย

2.1 ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หมายถึง การเตรียมการป้องกันและบรรเทาภัยหรืออันตรายที่จะเกิดขึ้นกับมนุษย์ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและเกิดขึ้นจากมนุษย์

2.2 ด้านรักษาความสงบเรียบร้อย หมายถึง การรักษาความสงบเรียบร้อย การดำรงโครงสร้างสังคมให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และป้องกันรักษาชีวิตทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่

2.3 ด้านสงเคราะห์ผู้ประสบภัย หมายถึง การช่วยเหลือผู้ประสบภัย ไม่ว่าจะ
เป็นจากการประสบอุบัติเหตุ เจ็บป่วยฉุกเฉิน เป็นต้น

2.4 ด้านปฏิบัติการกู้ชีพกู้ภัย หมายถึง การปฏิบัติงานของอาสาสมัคร
ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในการจัดเตรียมยานพาหนะเครื่องมือและอุปกรณ์ในการช่วยเหลือ
พยาบาลเบื้องต้น การสนับสนุนหน่วยงานในพื้นที่หรือหน่วยงานข้างเคียงที่มีพื้นที่ติดต่อกัน
ในการทำงานกู้ชีพกู้ภัย การให้ความช่วยเหลือและเคลื่อนย้ายผู้ประสบภัยในกรณีเกิดเหตุ
ส่งโรงพยาบาลอย่างรวดเร็วทันเวลาที่และถูกต้องตามหลักวิชาการ

3. เทศบาลตำบล หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับเมืองขนาดเล็ก
มีนายกเทศมนตรีทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายบริหารและสภาเทศบาลซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภา
จำนวน 12 คน ที่ราษฎรในเขตเทศบาลเลือกตั้งมาทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ ในที่นี้ หมายถึง
เทศบาลตำบลจิวัดอน อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร

4. ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตการปกครองเทศบาล
ตำบลจิวัดอน อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ปีพุทธศักราช 2560 ซึ่งผู้วิจัยเลือกเป็น
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ในครั้งนี้

5. คุณลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง

5.1 เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง

5.2 อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้แบ่ง
ออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่ 1) ไม่เกิน 30 ปี 2) 31-40 ปี 3) 41-50 ปี 4) 51 ปีขึ้นไป

5.3 ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งใน
การศึกษาคั้งนี้แบ่งออกเป็น 5 ช่วง ได้แก่ 1) ระดับประถมศึกษา 2) ระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น 3) ระดับมัธยมศึกษา 4) อนุปริญญา/ปสว./ปวท. 5) ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป

5.4 อาชีพ หมายถึง ลักษณะของงานที่ผู้ตอบแบบสอบถามกำลังทำอยู่ใน
ปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) เกษตรกร 2) ค้าขาย 3) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/
พนักงานของรัฐ 4) รับจ้างทั่วไป/พนักงานบริษัทเอกชน 5) อาชีพอื่น ๆ

5.5 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน หมายถึง รายได้ของประชาชนเฉลี่ยต่อเดือน
ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่ 1) ไม่เกิน 5,000 บาท 2) 5,001-10,000 บาท
3) 10,001-15,000 4) 15,001 บาทขึ้นไป